

Чынгіз Аліаглы, Эдвард Мілітанян і Валерый Рагалевіч знаёмяцца з конкурснымі выданнямі.

Эксперымент? Класіка!

ПАДВЕДЗЕНЫ ВЫНІКІ XI МІЖНАРОДНАГА КОНКУРСУ
«МАСТАЦТВА КНІГІ» ДЗЯРЖАЎ-УДЗЕЛЬНІЦ СНД

Заканчэнне вясны і пачатак лета — хвалюючы перыяд для выдаўцоў з усіх краін СНД. Бо менавіта ў гэты час традыцыйна праходзіць пасяджэнне журы Міжнароднага конкурсу «Мастацтва кнігі» дзяржаў-удзельніц СНД. Вось і сёлета ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі сабраліся сябры ганаровага журы — пісьменнікі, выдаўцы, сапраўдныя «аксакалы» галіны, якія за гады сумеснай працы сталі добрымі сябрамі. На іх суд было прадстаўлена 77 выданняў павышанай якасці з 9 краін СНД: Азербайджана, Арменіі, Беларусі, Казахстана, Малдовы, Расіі, Таджыкістана, Туркменістана, Украіны.

Міжнароднае журы конкурсу разглядала кнігі па дзевяці намінацыях: «Садружнасць», «Мая краіна», «Кніга для дзяцей і юнацтва», «Дыялог культур», «Навука і адукацыя», «Арт-кніга», «Аддрукавана ў садружнасці», «Перамога», «Гран-пры». Дарэчы, сёлета конкурс упершыню праходзіў у адпаведнасці з новым палажэннем. Так, калі раней краіна магла прадставіць да 5 кніг у кожнай з намінацый, то цяпер колькасць конкурсных выданняў ад адной дзяржавы

зменшылася да двух. З аднаго боку, змяншэнне ліку разглядаемых выдавецкіх праектаў ускладніла задачу адбору кніг на ўзроўні краіны, але з іншага — спраціла працу журы: зараз судзі змаглі больш увагі і часу прысвяціць разгляду кожнага з конкурсных праектаў, ацаніць іх тэматыку, дызайн, мастацкую структуру, іншыя станоўчыя якасці.

У міжнародным журы былі прадстаўнікі пяці краін СНД: Чынгіз Аліаглы, загадчык выдавецкага сектара Міністэрства

культуры і турызму Азербайджана, паэт; Эдвард Мілітанян, дырэктар Агенцтва па выдавецкай справе Міністэрства культуры Арменіі, старшыня Саюза пісьменнікаў Арменіі; Аляксандр Варапаеў, начальнік аддзела кніжных выставак і прапаганды чытання Упраўлення перыядычнага друку, кнігавыдання і паліграфіі Федэральнага агенцтва па друку і масавых камунікацыях Расіі; Джура Шарыфаў, дырэктар выдавецкага прадпрыемства «Ірфон» (Таджыкістан). Беларусь прадстаўлялі тры чальцы: Міхаіл Баразна, рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, кандыдат мастацтвазнаўства; Валерый Рагалевіч, кансультант упраўлення выдавецкай дзейнасці і гандлю Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь; Дзмітрый Макараў, генеральны дырэктар кампаніі «Макбел». У адпаведнасці з умовамі конкурсу падчас галасавання адна краіна мае права аддаць толькі адзін голас.

Эксперымент? Класіка!

Дзмітрый Макараў і Міхаіл Баразна падчас пасяджэння журы міжнароднага конкурсу «Мастацтва кнігі» дзяржаў-удзельніц СНД.

Заканчэнне. Пачатак на стар. 1.

ГОНКА ЗА ЛІДАРАМ

Па традыцыі перад працэдурай галасавання кожны з сяброў журы праводзіць кароткую прэзентацыю тых выданняў, што на конкурсе прадстаўляюць яго родную краіну. Так, Чынгіз Аліаглы, распавядаючы пра лепшыя выданні Азербайджана за 2013 год, звярнуў увагу прысутных на кнігу «Вавёрка піша сачыненне»:

— Гэты праект адпавядае мэце нашага конкурсу — спрыяць умацаванню сувязей паміж выдаўцамі, культурамі нашых краін, — падкрэсліў спадар Чынгіз. — Аўтарам кнігі «Вавёрка піша сачыненне» з'яўляецца беларускі пісьменнік Алесь Карлюкевіч. Аформіў выданне беларускі мастак, а ў перакладзе на азербайджанскую мову яна пабачыла свет у нашым выдавецтве «Тэхсіл».

Дарэчы, забягаючы наперад, адзначу, што гэтаму выданню журы прысудзіла дыплом II ступені ў намінацыі «Кніга для дзяцей і юнацтва». А пра будучага лаўрэата конкурсу ў намінацыі «Садружнасць», уладальніка дыплама III ступені з пазнакай «За сувязь паміж пакаленнямі кніжнікаў і пераемнасць традыцый» распавёў Аляксандр Варапаеў.

— Праца В. Саланенкі, што пабачыла свет у маскоўскім выдавецтве «Арт-Валахонка» «Конкурс «Мастацтва кнігі 1958 — 1997» — гэта не проста каталог, гэта расповед пра конкурс, яго гісторыя. Тут можна знайсці звесткі пра тое, хто ўваходзіў у журы, быў заснавальнікам, якія кнігі прадстаўляліся. Выданне знаёміць з гісторыяй конкурсу пачынаючы з 1958 года, калі ён толькі задумваўся. Гэта поўнае бібліяграфічнае апісанне абсалютна ўсіх кніг-удзельнікаў спаборніцтва, фотаздымкі вокладак практычна ўсіх кніг-дыпламантаў. Больш за тое, выданне дапаўняецца расповедамі пра мастакоў, якія працуюць у кніжнай графіцы, іх біяграфіямі.

Аляксандр Мікалаевіч выказаў прапанову падумаць пра распрацоўку падобнага выдання, але прысвечанага ўжо новаму конкурсу «Мастацтва кнігі» дзяржаў-удзельніц СНД, які сёлета адзначае сваё 10-годдзе.

ТЭНДЭНЦЫ І НАВАЦЫ

Такое моцнае прадстаўленне вынікаў нацыянальнага кнігавыдання за год можа дапамагчы не толькі адзначыць лепшыя праекты і на працоўкі, але і вызначыць асноўныя тэндэнцыі, што назіраюцца ў кніжнай справе ў краінах СНД. Рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, кандыдат мастацтвазнаўства Міхаіл Баразна заўважыў:

— Незалежна ад таго, што хутка мы будзем святкаваць 500-годдзе беларускага кнігадрукавання, падкрэсліў, што кніжная справа і мастацтва афармлення кнігі — рэч вельмі кансерватыўная, а самыя авангардныя эксперыменты галіна перажыла ўжо стагоддзі таму. Кнігі былі паўкруглыя, радкі ўтваралі мудрагелістыя формы, шрыфт быў чорным, сінім, рознакаляровым. Кніга — з'ява кансерватыўная, але яна ўвесь час знаходзіцца ў эксперыментальным пошуку. Калі казаць пра новыя тэндэнцыі, то адчуваецца вяртанне да традыцыі малявання, а кнігавывацкая справа сёння — клопат не толькі мастака, дызайнера, паліграфіста, але і навукоўца, даследчыка. У апошнія дзесяцігоддзі вельмі заўважная тэндэнцыя да складання даследаванняў, прысвечаных розным аспектам кнігавыдання. У такіх працах прыводзіцца шмат ілюстрацый, архіўных дакументаў, спасылак, факсімільных рэпрадукцый, складаных паліграфічных форм апрацоўкі аркушаў, сама ж кніга ўключае некалькі элементаў. У прыватнасці, сёлета на конкурсе прадстаўлена кніга-трансформер, зробленая з выкарыстаннем шоўку і шаўкаграфіі. Само выданне дае магчымасць зрабіць шмат варыяцый інсталяцый, якія можна выбудоўваць дома і на вітрыне ў кнігарні.

Разам з тым каштоўнасць кнігі не губляецца: падбор ілюстрацый, удумлівых тэкстаў, шрыфту застаецца якасцю выдання. Яшчэ адна тэндэнцыя — прага да публікацыі дакументаў, архіўных матэрыялаў. І вельмі прыемна, што з'явілася выданне, якое падводзіць вынікі такой вядомай з'явы, як конкурс «Мастацтва кнігі СССР». Было вельмі прыемна зноў пабачыць прозвішчы беларусаў, што атрымлівалі вышэйшыя ўзнагароды такіх конкурсаў.

Гэта таксама частка нашай вялікай культуры. Мастакі сцвердзілі, што іх праца — не проста частка перыяду, рэгламентацыі мастацкага жыцця, але з'ява, і з цягам часу іх аўтарытэт у прафесійных колах ніякім чынам не пацярпеў.

ВІНШУЕМ ПЕРАМОЖЦАЎ

Натуральна, самым чаканым момантам кожнага конкурсу з'яўляецца аб'яўленне вынікаў. Зазначу, што сёлета Гран-пры выправіцца ў Расію. Гэтую высокую ўзнагароду заслужана атрымае кніга-трансформер, аформленая ў тэхніцы шаўкаграфіі, — выдатны альбом Вадзіма Гіпенрэйтэра «Запаветная краіна».

Варта адзначыць, што і беларускія выданні, як заўсёды, былі на вышыні. На рахунку нашых выдаўцоў — 9 узнагарод у розных намінацыях. У іх ліку дыплом лаўрэата ў намінацыі «Гран-пры» за рэалізацыю праекта «Дзесяць стагоддзяў мастацтва Беларусі» (выдавецтва «Чатыры чвэрці»). Дарэчы, два дыпламы прысуджаны Выдавецкаму дому «Звязда». Пераможцам у намінацыі «Садружнасць» стала камплектнае выданне з 11 кніг серыі «Сугучча сэрцаў». А дыплом I ступені ў намінацыі «Перамога» атрымае кніга Галіны Сарынка і Сяргея Лапарова «Партызанская зброя». У гэтай жа катэгорыі дыплом II ступені прысуджаны праекту Віктара Ермаловіча «Беларусь у гады Вялікай Айчыннай вайны. 1941 — 1945», што выйшаў у выдавецтве «Беларусь».

Спецыяльны дыплом у намінацыі «Дыялог культур» выправіцца ў полацкае Выдавецтва Спаса-Ефрасіннеўскага жаночага манастыра. Журы ўразіла кніга «Акафіст прападобнай маці нашай Ефрасінні, княжне Полацкай». Дыплом III ступені ў намінацыі «Мая краіна» прысуджаны кнізе Аляксандра Аляксеева і Алега Лукашэвіча «Скарбы Беларусі» выдавецтва «Чатыры чвэрці». У ліку лепшых кніг для дзяцей і юнацтва — праект выдавецтва «Кніжны Дом» «Новыя прыгоды Дэнніка» папулярнага дзіцячага пісьменніка Віктара Ляскоўскага. Ён атрымае дыплом III ступені. Лаўрэатам дыплама II ступені ў намінацыі «Арт-кніга» стане сумеснае выданне Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і выдавецтва «Калекшн» «Кніжная спадчына Францыска Скарыны», а лепшай работай у катэгорыі «Адрукавана ў садружнасці» названы праект С. Лявонцэвай і Г. Нячаевай «Кніжная культура. Ветка», што быў падрыхтаваны выдавецтвам «Беларуская Энцыклапедыя імя П. Броўкі» і надрукаваны на Падольскай фабрыцы афсетнага друку.

Свае ўзнагароды выдаўцы атрымаюць толькі ўвосень, падчас XXVII Маскоўскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу. Там жа можна будзе пабачыць і ўсе выданні лаўрэаты XI Міжнароднага конкурсу «Мастацтва кнігі» дзяржаў-удзельніц СНД — у межах экспазіцыі Федэральнага агенцтва па друку і масавых камунікацыях Расійскай Федэрацыі. Акрамя таго, лаўрэаты конкурсу будуць прадстаўлены на Дні беларускага пісьменства ў Заслаўі. Затым гэтыя адметныя выданні папоўняць кніжны фонд Музея гісторыі СНД у Мінску.

Марына ВЕСЯЛУХА